

# ไม้กฤษณา



กลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

กรมป่าไม้ [www.forest.go.th](http://www.forest.go.th)

โทร 02-5614292-3

## ไม้กฤษณา

สารกฤษณาที่แทรกอยู่ในเนื้อไม้กฤษณา เป็นน้ำมันหอมระเหยหรือยางชั้นที่มีราคาสูง เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ใช้ประโยชน์ในด้านการแพทย์ อุตสาหกรรมกลิ่นน้ำหอม การแต่งกลิ่นยาสูบ และการทำผลิตภัณฑ์ป้องกันแมลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการลักลอบตัดต้นกฤษณาในป่าธรรมชาติเพียงเพราะหวังสารกฤษณาที่เกิดขึ้นในต้นกฤษณา จนทำให้ไม้ชนิดนี้มีแนวโน้มใกล้จะสูญพันธุ์

จากความต้องการกฤษณาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จึงเป็นแรงผลักดันให้มีการปลูกไม้กฤษณา และหาวิธีต่างๆ เพื่อชักนำให้เกิดกฤษณากันอย่างกว้างขวาง

### การกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

ไม้กฤษณา (*Aquilaria* spp.) หรือ Agarwood เป็นพันธุ์ไม้ในสกุล *Aquilaria* ที่พบและปรากฏอยู่ทั่วโลกประมาณ 16 ชนิด ในประเทศไทยพบอยู่ 5 ชนิด ได้แก่ กฤษณา (*Aquilaria crassna*) ไม้หอม (*Aquilaria malaccensis*) กำแยหรือกาแย (*Aquilaria subintegra*) ไม้จาแน (*Aquilaria hirta* Ridl.) และกฤษณาตอยหรือกฤษณาพม่า (*Aquilaria rugosa*) ซึ่งพันธุ์ไม้กฤษณาที่สร้างสารกฤษณาได้มีเพียง 2 ชนิดแรกเท่านั้น

### การเกิดกฤษณา

กฤษณาเป็นสารพวกน้ำมันระเหย หรือชัน หรือยาง (terpenoid) ซึ่งเกิดจากขบวนการรักษาบาดแผลของต้นกฤษณาโดยการสร้างสารกฤษณามาที่บริเวณบาดแผล ทำให้เนื้อไม้เปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีน้ำตาลไปจนถึงดำและมีกลิ่นหอม การเกิดกฤษณาในธรรมชาติต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานและมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อชักนำให้ไม้กฤษณาที่ปลูกเกิดกฤษณาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเจาะ การตอกตะปูใช้สารเคมี การใช้หนอนเจาะ การใช้เชื้อรา

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการชักนำให้เกิดกฤษณาโดยวิธีต่างๆ นั้น ยังมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย เช่น อายุ สายพันธุ์ ขนาดของลำต้น

### การปลูกไม้กฤษณา

#### การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์ไม้กฤษณา ทำได้ทั้งการขยายพันธุ์แบบอาศัยเพศและไม่อาศัยเพศ แต่วิธีที่นิยมมากที่สุดคือการเพาะเมล็ด ผลไม้กฤษณาจะสุกแก่และเก็บได้ประมาณเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน เมล็ดไม้กฤษณาเมื่ออายุสั้น เมื่อได้มาต้องรีบทำการเพาะ นอกจากนี้ ยังมีการขยายพันธุ์โดยวิธีอื่น เช่น การปักชำ การทาบกิ่ง และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

#### การปลูกไม้กฤษณา

ไม้กฤษณาสามารถขึ้นได้ทั่วไป แต่จะเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้น ไม่เหมาะสมกับดินทรายจัด ดินลูกรัง หินดาน หรือที่แห้งแล้งจนเกินไป ฝนตกไม่ต่ำกว่า 5 เดือน กล้าไม้ที่นำมาปลูกควรมีอายุ 10-12 เดือน หรือความสูงตั้งแต่ 50 ซม. ขึ้นไป

รูปแบบการปลูกไม้กฤษณา แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ

1. ปลูกเชิงเดี่ยว ระยะปลูกที่เหมาะสม คือ 2x4 เมตร
2. ปลูกผสมผสานกับพืชอื่น หรือการปลูกแทรกกับพืชอื่น โดยการปลูกสลับระหว่างไม้กฤษณาและพืชเศรษฐกิจตัวอื่น หรือปลูกแทรกภายในสวนยางพาราหรือสวนผลไม้ ระยะปลูกต้องพอเหมาะไม่บดบังแสงซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นกฤษณา

### ประโยชน์ของกฤษณา

มีการใช้ประโยชน์จากกฤษณามานานกว่า 2,000 ปี โดยใช้เป็นยารักษาโรค (medicine) ใช้ในอุตสาหกรรมน้ำหอม(perfume) ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องหอม(incense)

### ตลาดไม้กฤษณา

ความต้องการกฤษณามีทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งจะอยู่ในรูปไม้กฤษณา ไม้สับ กากไม้ และน้ำหอม มีราคาแตกต่างกันไปในแต่ละส่วนและคุณภาพ เช่น ไม้กฤษณาเกรด 1 สีดำ มีราคาตั้งแต่ 40,00-200,000 บาท ขึ้นอยู่กับแหล่งที่มา เกรด 2 สีน้ำตาลเข้ม ราคา กิโลกรัมละ 20,000-40,000 บาท เกรด 3 สีน้ำตาล ราคา กิโลกรัมละ 15,000-20,000 บาท และเกรด 4 สีน้ำตาลเป็นเส้นๆ ติดเนื้อไม้ ราคา กิโลกรัมละ 5,000-15,000 บาท

### ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฤษณา

ไม้กฤษณา ไม่เป็นไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 แต่ขึ้นไม้กฤษณา และกฤษณา ถูกกำหนดให้เป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งเป็นของป่าหวงห้ามเฉพาะที่เกิดขึ้นในเขตป่าเท่านั้น ในที่ดินที่มีใช้ป่าก็จะไม่ใช่ของป่าหวงห้าม จึงมีข้อปฏิบัติดังนี้

1. ในกรณีต้นไม้กฤษณาในที่ดิน “ป่า” ไม่ว่าจะเป็ไม้เดิมหรือไม้ที่ปลูกขึ้นก็ตามจะต้องขออนุญาต “เก็บหาของป่าหวงห้าม ” ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 29 และนำเคลื่อนที่ ตามมาตรา 39 โดยมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับ
2. กรณีต้นไม้กฤษณาที่ปลูกขึ้นในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งไม่ใช่ไม้หวงห้ามและไม่ใช้ของป่าหวงห้าม จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 สามารถตัดฟันและนำเคลื่อนที่ได้แต่อาจเกิดปัญหาเนื่องจากไม่มีหลักฐานเพื่อการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ และอาจถูกอายัดเพื่อการนำพิสูจน์ ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการนำเคลื่อนที่ จึงควรติดต่อให้เจ้าหน้าที่เพื่อการดำเนินการที่ถูกต้อง

### การนำเข้าและการส่งออกไม้กฤษณา

กฤษณาทุกชนิด รวมถึงกฤษณาน้อยทุกชนิด ได้จัดอยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส โดยยกเว้นเฉพาะเมล็ด ละออง เกสร ตัวอย่างหรือไม้ขวดที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ดังนั้น การนำเข้าและส่งออกกฤษณาจึงต้องปฏิบัติตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพิธีศุลกากรและซากของพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ฉบับ พ.ศ. 2547